

Giresun'un Balıkçılık Faaliyetlerinin Ekonomik Analizi

Cengiz MUTLU^{1*}, Cengaver Murad UNCUMUSAOĞLU², Bülent VEREP³

¹Giresun Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümü, TR-28 200 Giresun, Türkiye

²Giresun Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümü, TR-28 200 Giresun, Türkiye

³Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi,, Su Ürünleri Fakültesi, Temel Bilimler Bölümü, TR-53 200 Rize, Türkiye

*Sorumlu Yazar: cengizhappy@hotmail.com

Geliş Tarihi: 17.04.2018

Kabul Tarihi: 22.05.2018

Özet

Bu çalışmada Giresun İli balıkçılık faaliyetlerinin ekonomik analizi ortaya koymak amacıyla tabakalı tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmış. Tekneler boy sınıfları ve yapmış olduğu avcılık durumuna bakılarak kıyı balıkçılığı ve gırgır balıkçılığı olarak gruplara ayrılmıştır. Anket sonuçlarına göre kıyı balıkçılığı ile gırgır balıkçılığı ekonomik açıdan kıyaslandığında kıyı balıkçılığı yapanların ekonomik sıkıntılarının olmasına karşın gırgır balıkçılığı yapanların ekonomik sıkıntılarının olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Giresun, ekonomik yapı, balıkçılık.

Economic Analysis of Giresun's Fishing Operation

Abstract

In this study stratified random sampling method was used to reveal economic analysis of Giresun fishing activities. The boat is divided into groups as shore fisheries and purse seine fisheries in terms of size classes and hunting status. According to the results of the survey, Coastal fishing with purse seine fishery when we compared the economically of those who make coastal fishing nevertheless that the economic problems of the purse seine fishery was concluded that the absence of economic distress.

Keywords: Giresun, economic structure, fishing.

1. Giriş

Dünyadaki hızlı nüfus artışı ve küreselleşmenin her alanda etkili olduğu, besin kıtlığı yaşandığı günümüzde, su kaynakları ve su kaynaklarından ekonomik olarak en iyi bir şekilde yararlanmak çok büyük önem arz etmektedir. Bu kaynakların verimli ve sürdürülebilir şekilde kullanabilmesi için yönetim stratejisi geliştirilmesi ve politik kararlar alınması gerekmektedir. Su kaynaklarının sürdürülebilirliğini sağlamak ve korumak için kaynaklardan yararlanan sektörler ve ülkeler arası planlama ve karar verme süreçlerinin birlikte yapılması ile başarılabilir.

Teknolojinin gelişmesine bağlı olarak en modern cihazların kullanıldığı balıkçılık sektöründe verimli, etkili ve sürdürülebilir şekilde başarı elde etmek için hazırlanan yönetmeliklerin uygulanması gerekmektedir. Uygulanan yönetmeliklerin başarılı ve etkili olması için balıkçılık sektörünün yapısının çok iyi bir şekilde analiz edilmesi gerekmektedir. Sektörün yapısını bilmeden alınan önlemlerin başarılı olması mümkün değildir. Balıkçılıkta uygulanan yönetmenlik ve yönetim stratejilerinin başarılı olup olmadıkları sürekli takip edilmeli ve veriler sağlıklı bir şekilde toplanmalıdır. Bu tür çalışmalar sıklıkla dünyanın birçok ülkesinde gerçekleştirilmektedir. Aksi uygulanan her yönetim politikasının balıkçılar ve sektör üzerinde farklı etkileri vardır. Kabul edilen politikaların yeterli olup olmadığının belirlemek için her politika uygulamasından önce ve sonra balıkçılığın ve balıkçıların ekonomik yapısının ortaya konulması gerekir.

Charles (1993), sosyo-ekonomik özellikleri belirlemek üzere küçük ölçekli balıkçıları kullanmış. Araştırmasında gerekli araçları ve teknikleri belirleyerek sosyo-ekonomik araştırmaların temel amacını belirlemiştir. Avlanmaya ilişkin olarak girdiler, çıktılar, sabit giderler, sermayelerle ilgili bilgiler üzerinde durmuş. Bunun yanında demografik bilgilerin toplanmasına üzerinde durmuştur.

Daha önce yapılan çalışmalarda; Zen ve ark. (2000) Batı Sumatra (Endonezya) pelajik solungaç ağı ve lampara balıkçılarının yapılarını araştırmış. Araştırma tek gelir kaynağı balıkçılık olduğunu belirlemiştir. Gelir paylaşımında önce işletme masrafları belirlemiştir. Kalan kısmını da ağ sahibi ve balıkçılar tarafından arasında yarı yarıya bölündüğünü belirlemiştir.

Tietze ve ark. (2001) Arjantin, Kore, Çin, Norveç, İspanya, Endonezya, Tayland, Peru, Hindistan, Senegal, Fransa, Antigua ve Barbuda, Almanya, Barbados, Trinidad ve Tobago'daki avlama filolarının avcılık faaliyetlerini, ekonomik ve mâli özelliklerini incelemişlerdir.

Sabatella ve Franquesa (2003) Akdeniz Bilimsel Danışma Komitesi, Sörveylerde uygulanması gereken temel işlemleri neler olduğunu belirlemiştir. Bunun yanı sıra anketlerin dizaynını ve uygulamasının nasıl olacağını açıklamışlar.

Maynoua ve ark. (2013) Balearik adalarında yapmış oldukları çalışma ekonomik karlılığının düşük olduğunu göstermektedir ve bu mevcut ekonomik durum diğer Akdeniz küçük ölçekli balıkçıların durumu ile benzer bir durum sergilemektedir.

Çelikkale ve Ulupınar (1995), Karadeniz’de yapmış oldukları araştırmada iki gırgır teknesinin 1989-1990 avlama sezonundaki durumlarını değerlendirmiş. Bu amaçla gelir ve giderlerini belirleyerek, kârlılığını analiz etmişlerdir.

Çeliker ve ark. (2006) Karadeniz Bölgesi’nde ve yine Çeliker ve ark. (2008) Ege Bölgesi’nde su ürünleri avcılığı yapan işletmelerin sosyo-ekonomik analizini yapmıştır.

Bu araştırma, Doğu Karadeniz Bölgesi’ndeki Giresun ilinde balıkçılık faaliyetinin ekonomik analizi yapılarak, balıkçılıkla ilgili yapılması planlanan düzenlemeler, uygulanacak politikalara ve yönetim stratejilerine yol gösterecek veriler elde etmek amacıyla planlanmıştır.

2. Materyal ve Metot

Doğu Karadeniz Bölgesi’nde Giresun ili sahil şeridindeki ilçelerden örnekleme yapılmış ve küçük ölçekli balıkçılık (kıyı balıkçılığı) ve orta/ büyük ölçekli balıkçılık olarak sınıflandırma yapılmıştır. Seçilen araştırma bölgesi de 3 gruba ayrılmıştır. Piraziz, Bulancak, Merkez birinci grubu, Gülburnu ve Tirebolu, ikinci grubu ve Görele, Çavuşlu, Eynesil ilçeleri ise üçüncü grubu oluşturmuştur..

Ekonomik analiz için gerekli olan veriler avlama faaliyetinde bulunan tekne sahipleri ile yüz yüze görüşmeler yoluyla elde edilmiştir. Araştırmada çekilecek örnek büyüklüğü hesaplanmasında Yamane (2001)’nin belirttiği yöntemlere göre belirlenmiştir.

Balıkçılık faaliyetlerinin mali ve ekonomik olarak analizi yapılmıştır. Verilerin değerlendirilmesi ve kontrolü sırasında Yamane (2001) ve Düzgüneş ve ark. (1983)’nin belirlediği metotlar kullanılmıştır. Değerlendirme ve kontroller aşamasında önem seviyesi, P: 0,05 olarak alınmıştır.

Balıkçıların sermaye yapısı; aktif sermaye, pasif sermaye olarak değerlendirilmiştir.

Aktif sermaye; işletmenin üretimde kullanılan tüm kaynakları göstermektedir. Tarım işletmelerinde çiftçinin konutu işin yapıldığı ortamda olduğu ve eklerinde de üretimde kullanılan hayvan barınakları, depo, garaj, sundurma vb. birimler bulunduğundan, sermaye unsuru olarak değerlendirilir (Erkuş ve ark 1995). Bu durumda, balıkçıların aktif sermayesi; avlama sermayesi ve para sermayesi olarak iki grupta ele alınmıştır.

Balıkçıların avlama sermayesi; tekne sermayesi ve avlama donanımları sermayesi olarak ele alınabilir. Ağlar, teknelerin balıkçılık tipine uygun gruplar oluşturacak şekilde araştırılmıştır. Avlanma donanımları ise ağlar ve diğer avlanma araç- gereçlerini kapsamaktadır. Toplam tekne

sermayesi; kiralanan avlama ve/veya taşıma teknelerinin değerinin balıkçının mülkü olan tekne ve/veya teknelerin değerine eklenmesi, kiraya verdiği tekne değerinin ise çıkarılmasıyla aşağıdaki formülle hesaplanmıştır.

$$\text{Toplam Tekne Sermayesi (G)} = (A+B+D)+(C+E) - F$$

Burada;

A : Asıl tekne değeri

B : Kendisine ait olan avlama teknesi

C : Kiralanan avlama teknesi

D : Kendisine ait taşıma teknesi

E : Kiralanan taşıma teknesi

F : Kiraya verilen teknelerin değerini

(A+B+D) : Mülk (balıkçının kendi mülkiyetindeki) tekne değerini,

(C+E) : Kiralanan teknelerin değerini göstermektedir.

Balıkçı teknelerindeki ağlarla diğer avlama araç ve ekipmanlarının tekne boy grubu ve balıkçılık tipine göre ortalama sayılarının parasal değerleri ile çarpımları sonucu elde edilen değerlerin toplanmasıyla bulunmaktadır. Ancak bu konuda balıkçılar bilgi vermek istememişlerdir. Balıkçı teknelerindeki elektronik ekipmanların tekne boy grubu ve balıkçılık tipine göre ortalama sayılarının parasal değerleri ile çarpımları sonucu elde edilen değerlerin toplanmasıyla bulunmaktadır. Ancak bu konuda da balıkçılar bilgi vermekten tekrar kaçınmışlardır. Para sermayesi, işletme sermayesinin en hareketli grubudur. İşletme faaliyetinin devamı üzerinde etkili olan para sermayesinin işletmede yeteri kadar bulunması, işletmenin başarılı bir şekilde çalışabilmesi için şarttır (Gündoğmuş, 1993). Para sermayesinin az olması durumunda, işletmeyi elverişli olmayan koşullarda üretim girdileri satın almaya, ya da yüksek faizli kredi teminine zorlamaktadır. İşletmelerde mevcut para sermayesi, işletmelerin alacakları ile işletmede bulunan nakit paradan oluşur (Anaç, 2005) Tarım işletmesinde para sermayesinin sabit sermayenin %5'i civarında olması arzu edilir (Eraktan, 1995).

Pasif sermaye; tarım işletmelerinde aktif sermayenin kaynaklarını göstermektedir. Aktifte yer alan varlıklar esas itibariyle öz kaynaklar ile yabancı kaynaklar olmak üzere iki kaynaktan sağlanırlar. Aktif sermayeden yabancı kaynaklar (borçlar) çıkarılınca, geriye öz sermaye kalır (Erkuş ve ark. 1995).

3. Bulgular ve Tartışma

Tekneler yaptıkları avcılık durumuna göre Gırgır balıkçılığı ve Kıyı balıkçılığı olarak ayrılmıştır. Bu ilçelerdeki balıkçı barınaklarına kayıtlı olan toplam 630 adet avlama teknesi tespit edilmiştir. Örnek büyüklüğü belirleme aşamasında ise tekneler balıkçılık faaliyetlerine göre gruplandırılmıştır (Tablo 1). Avlama tekneleri kullanım özelliğine göre, küçük ölçekli balıkçılık (kıyı balıkçılığı) ve orta/büyük ölçekli balıkçılık (gırgır) olmak üzere iki grupta incelenmiştir. Bu verilere göre balıkçıların %96'sı kıyı balıkçı teknesi, % 4'ü ise orta ve büyük ölçekli balıkçı teknesi olarak belirlenmiştir.

Kıyı balıkçılığı yapan avlama teknelerinden örnek olarak seçilenler, çoğunlukla 12 m'den küçük olup, kıyından ayrıldıkları bölgede avcılık yapmakta ve aynı yere geri dönüp avladıkları balıkları karaya çıkarmaktadırlar. 12 m'den büyük olup dalış takımları, algarna vb. av araçları ile donanmış avlama tekneleri de kıyı balıkçılığı ruhsatına sahiptir.

Tablo 1. Örnek olarak seçilen avlama teknelerinin boy grupları ve balıkçılık tipine göre dağılımı

Boy Grupları (m)	Örnek Seçilen Avlama Tekneleri	
	Popülasyon Büyüklüğü (N)	Örnek Büyüklüğü (n)
<8	493	111
8-11.9	109	50
12-29.9	22	4
≥30	6	2
Balıkçılık Tipi		
Küçük Ölçekli Balıkçılık (Kıyı Balıkçılığı) Toplamı	612	161
Orta ve Büyük Ölçekli Balıkçılık (Gırgır)	28	6
Genel Toplam	630	167

Giresun ilindeki balıkçıların balıkçılık faaliyetinde kullanmış oldukları aktif sermaye; tekne sermayesi, av araç-gereçleri sermayesi ve para sermayesi olmak üzere üç grup altında incelenmek istenmiş fakat anket sırasında para ile ilgili balıkçıların bilgilerini paylaşmaktan imtina etmişlerdir.

Balıkçıların toplam tekne sermayesinin 3.230.000-9.000.000 TL arasında değiştiği ve ortalama 169.975 TL olduğu bulunmuştur (Tablo 2). En yüksek tekne sermayesinin ≥30 m boy grubunda, en düşük tekne sermayesi ise <8 m grubunda ($r=0,7842$) tespit edilmiştir. Tekne boyuna göre toplam tekne sermayesi arasında gözlenen farklılıklar istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($p<0,05$). Balıkçılık tipine göre en yüksek tekne sermayesi gırgır teknelerinde, en düşük tekne sermayesi ise kıyı balıkçı teknelerinde bulunmuştur.

Balıkçıların % 97'sinin bir teknesi, %7'sinin iki teknesi ve % 1'inin de üçüncü teknesi bulunmaktadır. Balıkçıların toplam tekne sermayesinin büyük bölümünü asıl (birinci) avlama

tekneleri oluşturduğundan, avlama teknesi sermayesinin incelenmesinde, sadece avlama faaliyetinde bulunan tekneler esas alınmıştır.

Tablo 2. Boy grupları ve balıkçılık tipine göre balıkçıların ortalama tekne sermayeleri (TL)

Boy Grupları (m)	Asıl Tekne Değeri (A)	Avlama Teknesi (2)		Taşıma Teknesi (3)		Kiraya Verilen Tekne (4) (F)	Toplam Tekne Sermayesi (5) (G)	(A/G)*100
		Kendisinin (B)	Kiralanan (C)	Kendisinin (D)	Kiralanan (E)			
<8	35.821	0	2.212	3	2.212	0	40.247	89.00291
8-12	244.160	4.500	3.170	6.200	0	0	258.030	94.62466
12-30	551.250	48.750	1.250	45.000	2.150	0	667.500	82.58427
≥30	5.000.000	125.000	0	55.000	17.500	0	5.197.500	96.2001
Balıkçılık Tipi								
Kıyı Balıkçılığı	25.696	1.398	2.509	1.927	1.525	0	33.055	77.7371
Orta ve Büyük Ölçekli Balıkçılık	20.341.66	74.166	833	48.333	20.000	0	2.177.500	93.4175

1) Yalnızca asıl avlama teknesini (ankette 1. tekne olarak belirtileni) içermektedir.

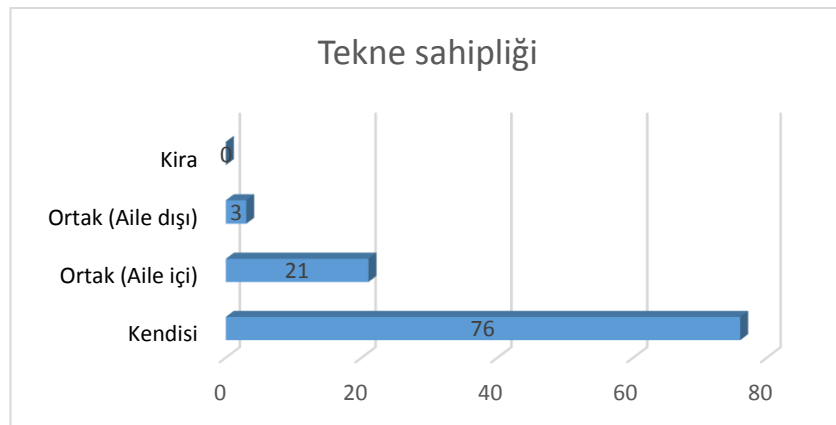
(2) Asıl tekne haricindeki tüm avlama teknelerini içermektedir.

(3) Tüm taşıma teknelerini içermektedir.

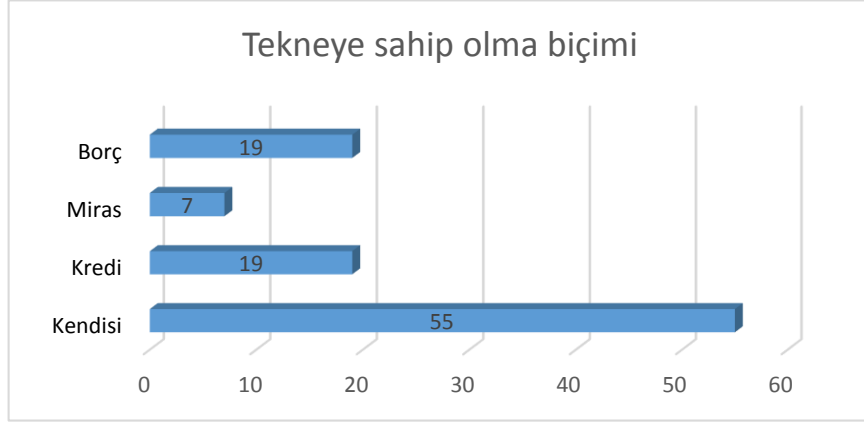
(4) Tüm taşıma ve ikinci avlama teknelerini içermektedir.

(5) Toplam Tekne Sermayesi (G)= (A+B+C+D+E)-F

Giresun ili balıkçılarının teknelerine sahip olma durumları incelendiğinde %76 'sı kendisi, %21 aile içi ortaklık, %3'ü aile dışı ortaklıkla teknelerine sahip oldukları belirlenmiştir (Şekil 1). Balıkçıların teknelerini satın alma şekilleri ise %55 'i kendisi, %19'u borç ve kredi, %7'si de kredi yoluyla teknelerini satın almışlardır (Şekil 2). Balıkçıların para durumlarına bakıldığında %73 'ü nakit paraya, %15'i kendisinin borçlu olduğunu, %6'si alacaklı ve bankada parası olduğunu bildirmişlerdir (Şekil 3).

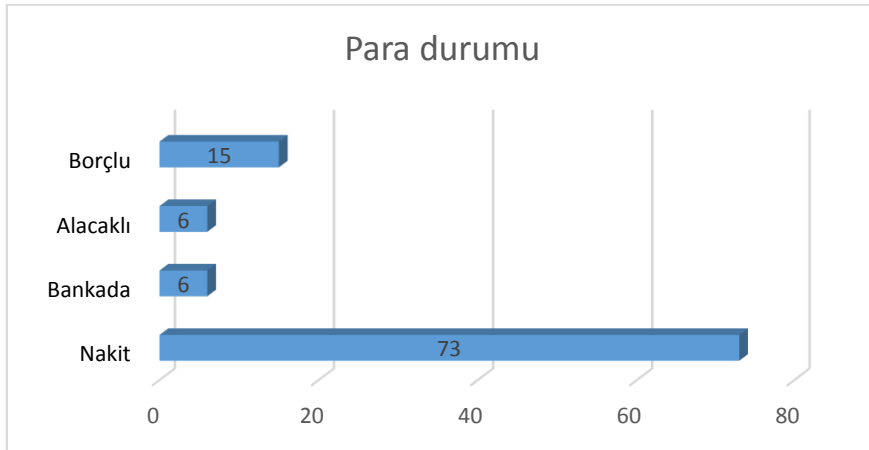
Şekil 1. Giresun ili balıkçılarının teknelerine sahip olma durumları

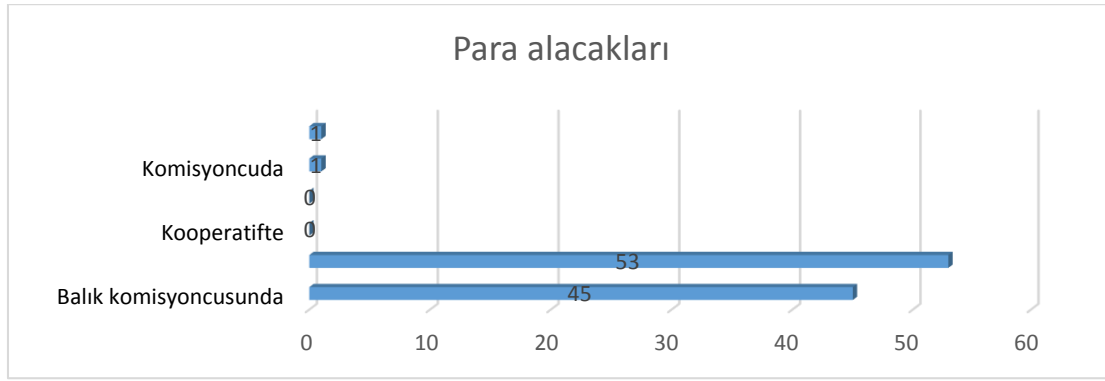
Şekil 2. Giresun ili balıkçıların teknelerine sahip olma biçimleri

İldeki balıkçıların başka gelir kaynaklarının olup olmadığı sorulduğunda balıkçıların % 65'i başka gelir kaynaklarının olmadığını %35'i ise başka gelirlerinin olduğunu bildirmişlerdir. Gelirler minimum 700 TL, maksimum 13.000 TL ve ortalama 5870 TL arasındadır. Gelirler incelendiğinde çoğunluğun fındık satışından elde edilen gelirin yanında veya emekli maaşlarının yanında balıkçılığın ek gelir olduğunu bildirmişlerdir.

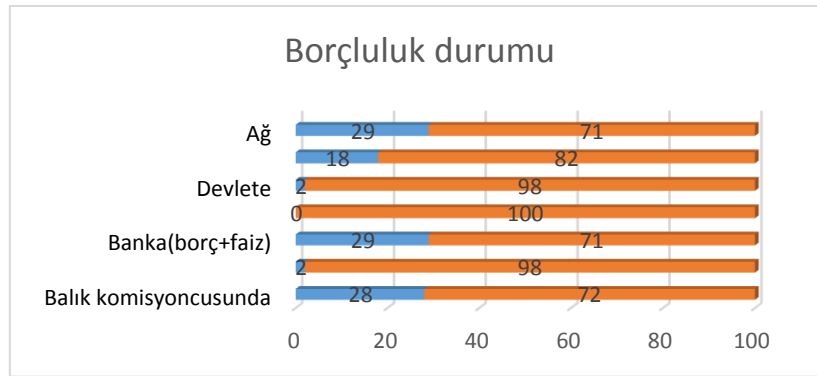
Giresun ili balıkçıların %53'ü parasının bankada olduğunu %45'inin ise balık komisyoncularında alacaklarının olduğunu bildirmişlerdir (Şekil 4). İldeki balıkçıların %29'u bankaya (borç+faiz), %29'u ağ satın almak için, %28'i balık komisyoncusundan, % 18'i mazota, %2'si tayfaya, %2'si devlete borçlanmıştı (Şekil 5).

Şekil 3. Giresun ili balıkçıların para durumları

Şekil 4. Giresun ili balıkçıların para alacakları

Şekil 5. Giresun ili balıkçıların borçluluk durumu

Tüm av sezonlarında (12 ay/8ay/3ay) balıkçılık yapan balıkçıların gelir dağılımları minimum 500 TL, maksimum 120.000.000TL ortalama 762.653 TL olduğu tespit edilmiştir (Tablo 3).

Tablo 3. Balıkçıların gelir dağılımları

Boy Grupları (m)	Minimum (TL)	Maksimum (TL)	Ortalama (TL)
<8	500	30.000	9.007
8-12	2.000	60.000	19.666
12-30	20.000	2.000.000	595.000
≥30	3000000	120.000.000	61.500.000
Balıkçılık Tipi			
Kıyı Balıkçılığı	500	60000	12317
Orta ve Büyük Ölçekli Balıkçılık	20.000	120.000.000	20.896.666
Genel Ortalama	500	120.000.000	762.653

Ağlar ve diğer avlama araç-gereçleri sermayeleri ve elektrikli cihaz ve ekipmanların (Telsiz, Telefon, SSB, Telsiz, Sonar, Radar, Jeneratör, İskandil, GPS- Satellite, Fish pomp, Faks, Eco-Sounder, Auto pilot ve Akıntı ölçer) hepsi balıkçıların toplam avlama sermayesinin içinde bildirilmiştir.

Toplam avlama sermayesi; Giresun ili balıkçılarının avlama sermayesinin %64,5'unun tekne sermayesi, %35,5'ini ise av araç-gereci sermayesi oluşturmaktadır. Gırgır teknelerinde av araç gereçlerine ayrılan sermaye daha çoktur çünkü gırgır ağlarına ayrılması gereken sermaye kıyı balıkçılığına göre daha fazladır.

Para sermayesi; Giresun ili balıkçılarının alacaklılık durumları incelendiğinde; balıkçıların %47'sinin şahıslardan alacaklarının olduğu tespit edilmiştir. Giresun ili balıkçılarının kooperatiflerden hiçbir alacaklarının olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca balıkçıların ikinci olarak alacaklarının olduğu grup banka, kooperatif, devlet ve komisyoncuların dışındaki diğer gruptur. Balıkçıların neredeyse tek alacaklı oldukları grup şahıslar yani balık sattıkları bireylerdir (Tablo 4).

Giresun ili balıkçılarının borçluluk durumları incelendiğinde; balıkçıların en çok borçlu oldukları yerin bankalar (%37) olduğu, ikinci olarak en yüksek paya (%29) ağ masrafları için yapılan borçluluk oluşturulmaktadır. Üçüncü borçluluk ise %28'lik oran ile balık komisyoncularından alınmış olan borçlar oluşturmaktadır. Balıkçıların en az borçlu oldukları grup kooperatife, devlete ve tayfalara olan borçlarıdır (Tablo 4).

Tablo 4. Balıkçıların alacaklılık ve borçluluk durumları(%)

Durum	Gruplar	EVET	HAYIR
Alacaklılık durumu	Şahısta	47	53
	Bankada	4	96
	Kooperatifte	0	100
	Devlete	2	98
	Komisyoncudan	6	94
	Diğer	7	93
Borçluluk durumu	Kişiyeye(balık komisyoncusu)	28	72
	Tayfaya	2	98
	Bankaya(borç+faiz)	37	63
	Kooperatife	1	99
	Devlete	2	98
	Mazot borcu	18	82
Ağ borcu	29	71	

Giresun ilinde balıkçılık daha çok kooperatifler vasıtasıyla gerçekleşmektedir. Kıyı balıkçılığı yapan balıkçılar barınaklardaki komisyoncular vasıtasıyla balıklarını satmaktadır. Balık satışından elde edilen gelir haftalık olarak alınmaktadır. Balıkçılık ilçelere bacasız sanayiye getirmiştir. İlde 630 kayıtlı balıkçılık yapan tekne bulunmaktadır. Bu teknelerin sadece 6 tanesi 30 metreden daha

büyük olup endüstriyel balıkçılık yapmaktadırlar (Tablo 1). Bu balıkçılar piyasaya sürülmeyen balıkları yem, yağ ve gübre fabrikalarına transfer etmektedirler.

Giresun ilindeki balıkçıların balıkçılık faaliyetinde kullanmış oldukları aktif sermaye; tekne sermayesi, av araç-gereçleri sermayesi ve para sermayesi olmak üzere üç grup altında incelenmek istenmiş fakat anket sırasında para ile ilgili balıkçılar bilgilerini pek paylaşmak istememişlerdir.

Bu çalışma sürdürülebilir balıkçılığın yapılmasında küçük ölçekli balıkçıların rolünün ne denli önemli olduğunu göstermektedir. Bu çalışmamızı Dünyadaki ve ülkemizde yapılmış diğer çalışmalar ile kıyasladığımızda bizim çalışmamızda da balıkçıların ekonomik karlılığının düşük olduğu görülmektedir. Kıyı balıkçılığı yapan balıkçıların en büyük masraf paylarını tayfalara ödedikleri masraflar oluşturmaktadır.

Teşekkür

Bu çalışma Giresun'da Deniz Balıkçılığı ve Balıkçıların Sosyo-Ekonomik Yapısı başlıklı yüksek lisans tez verilerinin bir kısmından türetilmiştir.

Kaynaklar

- Anaç, H. (2005). Balıkesir ili Edremit ilçesi yağlık zeytin üreten işletmelerin ekonomik analizi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Yüksek, Lisans Tezi (Yayınlanmamış), Ankara.
- Charles, A. T. (1993). Information needs and analytical techniques for economic research in small-scale fisheries. SPC Traditional Marine Resources Management and Knowledge Information Bulletin, 2: 11-14.
- Çeliker, S.A., Dönmez, D., Gül, U., Demir, A., Genç, Y., Kalanlar, Ş. ve Özdemir, İ. (2006). Karadeniz Bölgesi'nde Su Ürünler Avcılığı Yapan işletmelerin Sosyo-Ekonomik Analizi, TEAE, Yayın No: 143, Ankara.
- Çeliker, S.A., Demir, A., GÜL, U., Dönmez, D., Özdemir, İ. ve Kalanlar, Ş.(2008). Ege Bölgesi'nde Su Ürünler Avcılığı Yapan işletmelerin Sosyo-Ekonomik Analizi, TEAE, Yayın No: 168, Ankara.
- Çelikkale, M. S., ve Ulupınar, M.(1995). Economic Analysis of Big Purse Seine Teams, (in Turkish). Ege Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi Su Ürünleri Dergisi, Cilt. XII, Sayı: 1-2, ss. 79-88.
- Eraktan, S. (1995). Anamur muz işletmelerinin ekonomik analizi, sorunlar ve çözüm yolları. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayın No:1432, Bilimsel Araştırma ve İncelemeler: 794, Ankara.
- Erkuş, A., Bülbül, M., Kırıl, T., Açıl, A.F. ve Demirci, R.(1995). Tarım Ekonomisi (Ders kitabı), Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Eğitim, Araştırma ve Geliştirme Vakfı, Yayınları No: 5, Ankara, 298 s.
- Düzgüneş, O, Kesici, T. ve Gürbüz, F. (1983). İstatistik metodları-I. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayın No: 861, Ders Kitabı No: 229, 218 s.

- Gündoğmuş, E. (1993). Ankara İli Çubuk İlçesi Sığır Besiciliği İşletmelerinin Ekonomik Analizi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi (Yayınlanmamış), Ankara.
- Maynou, F., Morales-Nin, B., Cabanellas-Reboredo, M., Palmer, M., García, E. and Grau, A. M. (2013). Small-scale fishery in the Balearic Islands (W Mediterranean): a socio-economic approach. *Fisheries Research* 139: 11-17.
- Sabatella, E. and Franquesa, R. (2003), Manual Of Fisheries Sampling Surveys: Methodologies For Estimations Of Socio-Economic Indicators Ğn The Mediterranean Sea, Studies And Reviews, General Fisheries Commission For The Mediterranean. No. 73. Rome, FAO. 37p.
- Tietze, U., Prado, J., Lery, J-M. and Lasch, R. (2001). Techno-economic performance of marine capture fisheries. FAO Fisheries Technical Paper, No: 421, 79 p.
- Yamane, T. (2001). Temel örnekleme yöntemleri (Çevirenler: A. Esin, C. Aydın, M. A. Bakır ve E. Gürbüzsel), Literatür Yayınları, Yayın No: 53, İstanbul, 505 s.
- Zen, L.W., Tai, S.Y. and Raja Abdullah, N. M. (2000). Socioeconomic characteristics of Payang seine (lampara) and driftnet fisheries in West Sumatra, Indonesia. *Naga, The ICLARM Quarterly* 23 (4): 33-37.